

Dragotina II. Duhovni pastirji gospoduje, 64
jo po očasti čer svoje sreče in čeravno
močno svoje ljube brate molčejo, vendar
tudi prav revnobo ranje skerbé. Laplanje
prav radi v cerkev hodijo in švedski or.
nanovavci skoraj vsi njih jexik govo,
re. V Norvegi je učidel tobnača treba.
Lastonj si perradevajo Lapljane danškega
jexika naučite, ne čislajo jih pa tudi bolj,
kot na pol ljudi. Ko bi se se njih čarobi.
ja manj čislala, bi se tem revšem prav
slabo godilo. (Dalje sledi)

Kavkaz in ondotno ljudstvo.

Po Moritz-u Wagner-ju.

Spisal J. Fusch.

Dva dela sveta imeji Kavkaz, na njegovim
podnožji stoji ribel človeškega rodu; rav
stareji pesmi junaške so celi čas od ondot
donele in v sedanjim casu so se spet omladile. —

65.

Vidil sem - pravi Wagner - te gore konec svojega potovanja, prvičkrat iz Jekaterinograda v selu nje, hovem veličanstvu. Te pozno zvečer sem bil dospel v to glavno mesto Kozakov pešcov. Ko sem se zjutraj zbudil, smejala se je svitlo sonce skozi okna - dol, go še pogrešivani pogled. Moj slušaknik je bil pred mano iz sobe šel, pa kmalo prilomasti naraj & ve, selim vpitjem, da se ves Kavkaz v nar lepši čisto, ti vidi. Tekel sem vun, in razprostirala se je pred mano natvorna podoba, ki mi bo nepo, zabljava ostala do zadnjega dne. Megla, ki nam je dolgo časa Kavkaz zakrivala je bila padla in čisti vrak se je sprostil čez steno planin. Kdaj se skor veselim mračnega vremena poslednjih dni, ker mi nepopisljivo veličastnega pogleda bila je toliko večje, ker se je bilo razgrinjale hipoma pretergalo. V ne, izmerni daljavi so stali ledeni velikani. Kavkazovi v zakotji stepnem, pravo blizo so se vidili, pa se bili še vendar več dni hoda deleci. Moleli so čez ta, mne, kasmate berda v nar čudniških podobah - stebrik, rogovih, vertih, berotih, gijjih ali pira, midah. Tako druje sterganik pešin, tako čudnih visocin, kot so velikani Kavkazskih planin, ni, majo ne Svajcarske planine, ne Taver, ne Atlas, ne Balkan, ne Apennini, ne take druge menizna, ne gore. Prebivavii jetrovih dežel ga zato po prav, vici imenujejo jezzeroversnika. Med goratini deže, lamii, ktere sem v 3 delih sveta prehodil, mi ni nobena znana, da bi bila tako pripravna, eno celo goro v nji nar večji širjavi pregledati.

Kakor teriška stepa pri Georgievski. Tukaj sta, je človek skor enako delež od obojih Kavkaskih na črnem in Kaspiškem morju. Mislimo si skor popolnoma ravno stepo malo viščeje, kakor morje, prav pišč z drevesi porašeno, v kakolj to gole ravnine pa dolgo versto velikanskih bori, bo čez 100 milj hoda v znak sterleti, katerih srednja visokost čez teriško stepo 10000 do 12 tisuč čoljev zmede. Dvomim, da bi Kje na zemlji kraj bil, Kjer bi se gore take visokosti in dolgoti loči kakor tukaj z enim samim po "gledom mogle pregledati. Če Kavkaz od delež pogledamo, celo evropske plaine v krasni le, fioti prekosi, pa priliciti se ne more v no, tranjem Švajci in Tirolam ravnoj pomarij, Krasja jezera in velikih slapov.

Krasne proste narave prijatla, ki v znamenju, to Kavkasko sotesko pride, Ktera se proti ju, gu dve versti od Vladikavkaza prične, čaka velika lepota. Kamnite stene se veidel sterno, velikrat narpik, časih terasično, tudi kakor Krasni rogovi, zmiron pa v čudovitih raz. ličnih podobah v sotesko znižajo Lepe listna, te drevesa, Ktere so pa o tem času gole stale, Kiriajo stermise; vendar pa so gojadje taliko redkeje, kolikor više se pride in z njimi zgu, se skale nar lepši Kiri, Kteri se tako Kras, ser, da se celo orjastki hribje srednje ver, ste, niso tako lepi.

Lepoto skabovja Kavkasko soteske pa tudi mo, gotere vodice povzdigujejo Kiri in potoki ska,

63.

Kljajo veselo sunjaji čez Krasne jedrčnate stene
v mnogih slapčkih, pa vendar ni tukaj tako le,
jih slapov, kot so v Svajcu ali pa Tirolah.

Terok, če tukaj precej velika reka, lobni v divjem
skozi potesko in se večkrat v divje gromem slapu,
ki je pa malo čevljev visok, peni, mesca junia
menda po široci poteski seie, mostove pobere, in
tako delj časa tukaj ne more dalje iti. Samo Mo.
zaki na dobro plavajočih konjih si gniraj vedo
pravo pot dobiti in pošna gozra med Zakav.
Kazijo in Rusio nikoli do dobrega ne zaostane.

Visokrasni pogled, kterega nam prva stopnja v
Kavkaz daruje, je bil od mrainega na nebu svi,
za bolj povišan, kot porizun.

En mladi dragonarski zastavnik in jaz bila sva
tako ganjena. Da sva mogla dalje v vozni pre,
stati. Ukazeva Kozakoma, ki sta naji sprem,
ljevala se namesto naju v voz vvesti in obljubi,
va jima več likova. Vzela sva sulice, skočila
na dolgo grivasta konjica, in zdaj spred, zdaj
zad za volom jездila, kakor naji je lepota ka,
cega kraja vabila, ali pa prozor na verhe
in graje. Vendar ne vem, ali bi se bila tako
kot Kozaki postavila pri kakem napadu Kav.
Kazanov. K sreči se ni oben Čerenc pokazal.
(Dalje sledi)

II. Solze Slovencev.

(Glasil S. Jerko).

Kje nek zemlja grobe Rije, Mirno spanj smerti spé?
Kjer jimaci domačije Al' nitice za nje ne vé?

Transkript

(Zg. Mayers Volksbibliothek)

(Sp. J. Kussek)
Dolje.

To sreči se ni nobeden lečenec pokazal. Tla v soteski so povsod z neizmernimi, od terganimi skalami pokrite, ktere so skoraj vsamo plitonske osnove. Kar več skal obstoji iz jedrcnika, porfira, serpentina in traktita. Kamnje ploščate osnove se tukej redko najde. Iz tega bi bilo soditi, da so verti iz ktere sreznice privrese in kamnje salo pri vate, temena, ki izez apnenek mole plitonske osnove. Lepoto tega kraja mnogotere osnove zelo povisajo. Povsod, kjer stene iz granita, gabrota ali serpentina obstoje, so po dobe pečinj kaj bolj divje, čudne in krasne kakor, kjer iz apnenka iz šerovi stermeste ne obstoje. Bazalt se na celi poti med gorami nikjer ne najde. - Tri lai-u so drevesa že redke in majhne, Murjavo pa potniki dobro zarastajo. - Gosta megla je obdajala Transkazoov vrh. V vaseh pod njim stojcih na obeh straneh Tereka bivajo Gruzji. Gruzovski mnih stanijejo v samostanu na njegovem zahodnem bregu. Drugo noč smo v Kobi tu preno,

čili, Mera vas si veliko višje leži, kakor
ved Hazbek. Mašina rečna vas leži v
sredi planinske doline. Dolgi čas smo
si v ptujim hovu krajčali. Jezilo nas je,
da nismo vstrelili nobenega turca, ki bi se
tudi v Evropi pogostoma ne najdel. Tri
ti ptici so bili gotovo na poti čez Kar,
kaz, Mer ob snežene visovine so jim malo
zveza dale. —

Drugi dan smo se na pot čez Kriznogoro
napravili. Šest konj so v voz napregli,
pa se nam je pot vendar počasi odsedala,
Mer je sterma, in Mer so veliki kupi sne-
ga se po cesti ležali, ktere viharji in plav-
zovi vsaki dan nakopujejo, a koravno
delavci pridno cesto otrebljujejo.

Tukajna cesta gre 7534' visoko nad mor-
jem. Gorkomer je padel na -22°. Kaj
merzel veter nam je sneg v lica, medel.
Ta dan je bil zmed vsih, Mar smi jih
dozivel, nar hujsi, zmerznili smo skoraj,
ako ravno smo bili v Kozubke jako ga-
viti, in moj ogerški spremiljeravec je ozebel
v perste, ki so mu dolj časa potem
pordi ostali. Ero miljo od postajo Fresa,
vez je bila pot tako težavna, sneženi kupi to-
ko visoki, nevarnost na kraj je prepada
2000' globokega tatio blizo, da so se celo vojni,
ki skupali, nas dalje spraviti, in nam svet,
vali iz voza stopiti. Pod vozom smo gazili,
ki je Komaj eno dlan od strasnega prez

pada stal. Ko srečal bi nas bil tukaj tak
 drug voz, ne vem, kaj bi se bilo zgodilo, ker
 nemogoče bi bilo pri tako ozki cesti se uma
 kniti ali obrniti. - Jazim breg Krizine go,
 re, ni tako stroman, kakor severni, pa
 je vendar tudi ~~stroman~~ težaven in ne
 brez nevarnosti. --
 (Dalje sledi)

Iz zvezjerja uterica.
 (Spisal V. Mandel.)
 Dalje.
 II.

Verjemi Mitko, de sin kakor na svan,
 kak stal, ko sin to zaklebo ul. Iha,
 teoz, ktere ga, menim, dobro poznaš, ne
 kaj časa obrniti, i jaz se bližej k steni
 pomaknem. Takole govori potem:
 Misli i misli sin ze, kako bi ga bilo mo,
 goče ukrotiti, ali steni, de bi devam pre,
 povedati se z njim meniti, pa saj veste,
 de se s prepovedjo ljubozen le bolj vname,
 ali steni, de bi ga pri njih povrniti, pa
 ktera bi nam verjela, ki vsaka ve, de ga
 le iz nevarnosti g. certimo i pregar
 n, amo. Taki misel, ta pa nam bo dala
 zmago. Prisel je se le danes domu, pa go,
 tvo je, de bo morebiti ze putri, danes

skopinjo mostova Dasegel, je videl in čul vse po širsem svetu. Ta velika vidnost mu je bila velokrat škoda, ker ga je kmirano nadlegovala. Nosili so in še nosijo pri sebi majhne Duhove, katere čez svoje sovražnike, pa tudi tje v an dars spuste. Ti Duhovi so dvojni: Gornji in Tiri. Prvi so enaki majhnim višnjevim živalim brez perut, drugi so pa kroglice narejene iz prav lahke rumenkaste voone, ki je nabrana iz bešpkih semen. Naj nevarniši so posezniki (škrili) v tremi vozli. Če prvi vozec razveže, pride dober veter, so drugi, pritrumbi vihar, se kubi, so pa vse razruši.

Čer Lapljanje pod trojno vlado žive, je tudi njih stan različin. Ru-
sovstva vlada se malo ranje neča. Škorej raona katja je tudi v Norve-
gii, pa tukaj je že več za njih omrito storil Nil Skotifloth. V Švedii
so pa že v dvenje uvedeni in o posebnih časih pridejo tudi Duhovni
k njim.

Švedii Lapljanov ni raona velika in se kmirej manjša. Njih življenje
je ravni katja mična, kakor pri nas prirodnih berščev. Neumno je po-
misljanje, če katja ljudstva sahnejo in zginejejo, pa tudi neomiljeno se
tega vesilili. Pri tucih okoliščinah moramo se ravnati, kakor zdrav-
nik, ki v levici žilo umirajočega bolnika Derži, Desnica pa na svoje
perca potlači in po enakomernih udarcih svojega srca udarke
že umirajočega bolnika vijeje.

Švedii in ondotno ljubilo

(Op. J. Tušek)

Dalje.

Vračm naravni prizori, katjoršine v mnogoteri različnosti delajo v ti-
volkih in svajcarskih planinah čudne oblikov podobe, čarv polni ovil
pri volnčmita inbodu in zahodu, viharji in posebna kida Prag unčmitov.
nahajičena megla, katere imivljene podobe kakor pošasti nad hribam in
Dobino plavajo, se v Kavliangii malokdaj vidi. Čisto jasno nebo je tukaj
polebi navadno. Le onkrat 8. avgusta 1844 smo vihar občudovali, kjer

je na planini veliko bolj veličanstvo, kakor pa v Dolini. Pred vi-
 narjem, ki se je proti polone napredoval, je bila navadna nemirna
 tihoča, mrāčen polsvit, čaravno, nesladno, kmiraj vpremseljivo raz-
 svitlenje visočin. Na to je jelo strahno grometi in bliskati se, kar
 ni mogoče popisati. Tarkasti veliki, le strahno razsvitljeni so
 se kaj strahni in kamni videli. Černi oblaci, kateri traji se kdaj
 rumeno, kdaj pervaovideče razsvitljeni biti — meglene povahke v ved-
 ni spremembi, podene do strahnega vitavja — vsajeva videti;
 Divjerogljiški bliski, kateri so čez Tarkasthe snežniške v strahni svet-
 lobi sijali, krasna vojna mavrica, ktera je močno barvice jelo
 kamniški oblaci razlivala, grom v krajini jekom, in naradnje se
 mesca pritičen, ki je bilo v tlor oblake kral, kakor pomirji-
 va nebesna mač, ki se je vitar oddalil, bliski kmiraj redkejše svi-
 gati, in gromenje bolj in bolj puhlo bobnelo in naradnje polstihlo,
 to vse se mi je tako globoko vtisnilo v serce, da ne bom nikoli
 tega dneva pozabil.

Solnjeni izhod in zahod pa v Tarkastu mi tako krasen, kakor v
 širokosti planinah, ker tukajšno obnebo nima tako krasne zar-
 je.

Take lepote z veličanstvom zedinjene, kakor v Grajecarstih pla-
 ninah naj v Tarkastu nihče ne išče. Marel in brez občutka na
 seden ne bo, ki iz visočine Tarkasthe naravo pregleduje, pa mu
 bo oender tako pri sercu, kakor je bilo Viktor Jacquemont-u,
 ki je na najvišjim vrhu cele zemlje, na Himalaju, sende za-
 upil: "O tako krasna so Evropejske planine!"

Zgornja Dolina Piona je do enake Dolini pri zgornjim krajem.
 Kdaj široka dolina, kdaj ostro grapa, oddana od vrhov, ki predem-
 no glave proti neki moči, mnogo gradov i stolpov, zelenasta
 penaska in divje sumeča reka, ki se čez velike stiale vali in
 ki o vodovidno krotište ravniro trdi. Vse to krasno popis-
 mi, naravne lepote željev, novo krasno vid. Tuhaj je široka
 dolina, v kateri se sto in sto vol. tudi, pomladni kras početi,

in tranšnice v sadjem, žitnice v pravnice in kleti z vinom napolni,
 si; tam je tako ostla grapa, da se komej reša s'koz vala. Priviljen
 je človek, po skalah plesati, če hoče boljše iti. Tam je grapa ravna
 na steno dovi široka, pa tukaj bravnijo kodate Brevlace, od germovja
 in vroboča preprežene popolni sušje. Krasti in bukve, ki so
 morde več vetrov vihariju in vremenu ot'gubovale, so naradnje oem,
 der času se omastile in nduj oprehi čez dolino leže. Nihče jih iz
 poti ne spravi, in ropel so času pripravčete, da bi jih v pomočjo
 gnjilobe slagama potiončal.
 Od premitljevanja nevoštne narave prikem do ljudstva, ki
 ga objuduje.

Salve Slovence

(Zložil P. Jenko)

IV

Ti raovina, polje laško,
 Ti si pilo kero junaško,
 Si potirilo trupel broj,
 Tri posekal jih je boj.

Le odpi mi grobe svoje,
 Daj naraj mi brate moje!
 J ki bojo perst gnoji,
 Daj naraj jim serčno kri!

Čaj bo polje ravno Dale?
 Čaj je lastnih potipalo,
 Sinov svojih vko i vko
 V domovja sveto zemljo.

Vi, ki ste jih v Klanju gnali,
 Serčno kri njih prebrali,
 Vam pravice vpije glas:
 Do prišel plačila čas!

Šitnica za žito iz Kersona, Podolie Volinie in Ukrajine. Carigrad, Kante, Livorno in Genova in Marseille so poglavitna mesta, kakor se posebno pomeni, večini 20 mil. rubelnov vrednosti na leto izvažava. Ljudje gre predvsem veliko na Anglijo, nekaj na laške pomorje in čez Pravo na Avstrijsko. Tudi volne še veliko splicajo, še več je bodo splicali, ki večje rože v tem kraju čez dalje bolj napreduje. Verovsko blago, pivsko mado, kavice in čajne svete prejema Carigrad na debelo. Laneno seme pa Anglijo.

Uvoženje stvari iz kolonialnega blaga in rokodelskih izdelkov, posebno angleških. Pa zaradi veliciga meta je uvoženje kamaj 2 tretjine izvoženja. Uvoženje se preraj. tati na 25, izvoženje pa na 10 mil. rubelnov. Zaradi velikimetric je kupcija po suhim čez Pravo na Avstrijsko le majhna, žneve okoli 3-4 mil. nov. leto, če bi pa prosta bila, bi žneva 20 mil. Prečno važna je kupcija Bude za njeno okolico in Besarabio, Podolia, Kieve in Ukrajna k Bdesi za svoj blagor hvala vedo! V te meri, ki Bdesa bogati se tudi dežela aživlja in adoklava. Bdesni kapitali, njene povzila, in plačila so obratljive za deželo in koristijo na mnoge višje. Samo vospikom plača Bdesa na leto 3-4 mil. rubelnov. Tudi povzijejo bogati trgovci ljudem, ki se živinorej v stepi podstopijo, kapitali. Stepi si nakupijo živine, je mlejo pavnitke v najem in počasi olaj 2 lajem in no njem plativajo.

Koeraz in ondtar ljudstvo.

(Sriv. Janex Luček) (dajet)

Dojset celih let se koerazne ljudstvo vajeta,

jejo z ruskimi Rusijo za branje svobode in neodvisnosti, v celiga sveta čim.

Vidi se na obrazih vsih Kavkavčanov brabrat in divja pederznost, pri veliko njih je stema izedinjena naj krašneši postava, tioti upognjenino, tioti iskrene oči, tioti kakor vranovi černe brade, ki so v podobi tega ljudstva iz Dvinje, katero so nar. kraso veja. Kaj med prvimi trupam kribovcov, ki sinjih na Kubana vidil, sim zagledal čerkeške vojake. Presnično razveseljeni pogled ti tanjši karkakški jezici, z obrzom orazjem kincani, kako se moško in pederzno obnašajo, in kako verazljejo od stovastih korakov! Vidila se je na obrazih teh kribovcov zavest svoje večje moči, in očitno zaničevanje nizkega ljudstva, med katerim so hodili. Zareti se pri vsih Čerkesih najdet: vna, lahno hojo in moško obnašanje, ki se njim prostim sindvam gorá, vaspoti pobuljenim Rusom, kaj dobro pada. Ko sim se z Rusovsko postjo po kubanski stepi pofugjal, sim zdaj čerkeške jezice, zdaj Kozake srečoval. Phaji imajo v aprazji Kubana, od Rusovskega meča podjarmljenim, enako nošo, enako orazje, in se clo med redovnimi kozaki se veliko krat čerkeški obrzi vidijo. Pa praviga Čerkesa vin še od dalje spoznal na moškini zaveržanji. Černe oči so se vselej tamno in sovražno iz pod kučme zabliskale, in njegova roka v pod³av dvignila, od knute vkrateni korak je pa še trideset stopinj dalje od voza kučmo iz glave potegnil, in ponižno poždravil mene in moje spremljevalce.

Oba rodova, Ččenci in Čerkesi, ki na komaj 1200 štirjadkih miljah živita, imata z Kabardi in Abazaki ved bovanec, k večjim prvov duš, in to peridče, ki komaj 8000 mož za boj pripravi, tioti že dvakrat po deset let rusovske vojake v rogu, in si je čast nepremagljivosti pridobilo! 400.000 Rusov je pobitih v karkaskih satcpak, ali v vretih

terdnjavah, in Prusi so v podjarmljenji tako dalječ,
 kakor prvi dan. — Prusi so po oglednih precej
 natomjko pregledali kraje in zvedili velikost vasi, posebno
 ad takih, ki blizo Rusovskih terdnjav stoje.
 Ako bi Čerkesi in Čienci pod enim poglavarjem izedinje,
 ni bilo, ki jim ne bilo tesko 10-20000 mož nabrati, in
 Rusom od Tamana do Kollahinske bi ne bila zadosti moč,
 na, se takim napadu v bran staviti, in se čloglav,
 no mesto. Kozakovi Ekaterinaslav bi rapanji tesko od-
 šo. Pa razsepljenje Čerkesov take velike vojake ne pri-
 mesti. Električne moči a poveljstva nimajo Čerkesi,
 kteri bi bili ad svobodniga duha nadrženi karolje te-
 leone moči, k hrabrosti in junastviga duha Rusom kraj ne-
 varni. Se a zdaj niso bili nikoli v stann Čerkesi, več ad
 4000-5000 mož za napad na enim kraji skupaj spraviti.
 Zato so njih zmogi večih adike, pa brez posebnega u-
 speha. Upajo se le sosedne terdnjave napadati in obre-
 pati, ktere pa kmalo zapusté in se clo naspro ne rade,
 rejo.
 Zdaj so le trije Čerkeški knezi živi: Njih predniki so
 imeli veliko oblast v deželi, ktera je pa ad Šahommetomta,
 (ktere) kraj okrajšana bila, in zdaj se le v zunanji časti,
 postavim, pri pojedinah, ad denkih razločijo. Ianno Efvi
 Bey se veliko zamoe in njegovi svet in izgled useljve,
 lika velja. Knezovska oblast je v Čerkesii sicer kraj kratka.
 Posebno jo plemena itazi (od Rusov in Turkov Medimenovani)
 kratijo. Kamid njih so nar hrabrejti in častljivi per v
 velniki v boji, kakor se zdaj živci: Manzur, Jaminc in
 Cimbulat, kterih junastva dela čerkeški piesniki prepevajo.
 Čerkeške vasi obstoje iz zidanib k hit, ktere so po be-
 get razstresene. Vsaka vas je nekaj maliga uterjena. Enu
 malo višočje zidana hiša predstojnika služi tudi za
 terdnjavo, če je sovražnik zunanje besno kolje prederl.

Tjer je pri vsakim rusovskim napadu premoženje gorjancev v nevarnosti. Čerkesi tudi kaj jimaško bra-
nijo svoje vasi.

Tri naravnne pvere Kavkaza sovrainika vrnjuje, ki
od severa prilomasti: Mačvirje na stepah pri Kubanu
in Tereknu; prvotni gojčki orgastkih bukov, brastov, je-
senov, javorjev, kateri vse visočine in doline nižjih
gora z gosto črno pokrivajo, — in visoke planine, kte-
re visoko, visoko v zrak svoje glave dvigujejo, in
ktere so zadnja terdjava in zadnje pribežališče pro-
stih gorjancev.

Čerkesi so revno ljudstvo, in ta revščina bo zmiraj več-
ji, kolikor težji bo zveza sturško-azijskim begom.
Kar je časih, ko se je še Sultan gospoda Kavkaza mi-
slil, iz Čerkeskiga pristlo zraven oklet za kabilica, ne-
kaj volne, kož, loja, vaska in stardi, ni bilo misli ved-
no. Če manj so pa v Kavkasko iz drugih dežel pri-
peljali. Čerkesi kupijo le tabaka, soli in vojaške pri-
prave. Tem prostim ljudem, ki so z malim zalogini, prid-
li domači pridelki zadovoljijo.

Ka nore se Čerkesi malo pečajo, nikakor niso iskreni kabo-
metanci. Kakor druge neizobražena ljudstva tudi oni so-
važijo ptujce, so nepremakljivo opotri proti sovrainiku,
so sumljivi proti soedni in prijatlu, imajo nenavtljivo
lakomnost in nezadrživost, so protukrjani in se nav-
vsakim mačujajo; pa tudi ljubi Čerkes svoj deželo in va-
rate prednikov, ljubimjivo spetuje svoje otete in star-
čike, je gostoljuben in za sohotu vnot.

Kar telesno hrabrost in ročnost kaže, Čerkes kaj zelo suva
prekoci. Njega presone nadrešenje za svobodo in neod-
visnost, ktere Rusovski prostak kar nič ni ma. Če
so čerkeskih jerdicav 500 černomorskih kozakov napode,
k zadnji napadno pte beusijo.